

bulgarian viesti

**Suomi-Bulgaria –seuran jäsenlehti
1-2016**

Suomi-Bulgaria –seura ry.

PL 37, 00501 Helsinki

www.suomi-bulgaria-seura.fi

bulgarian viesti

Suomi-Bulgaria – seuran jäsenlehti
ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Tilinumero:

FI63 8000 1900 2809 43 (Danske Bank)

Viite: 20161

Käytä viitenumeroa maksaessasi
jäsenmaksusi. Jos maksat muulta kuin omalta
tililtäsi, merkitse viestikenttään nimesi.

Jäsenrekisteri:

Maija Boshkov

maija.boshkov.outlook.com,

puh. 0400 445 481

Ilmoitathan, jos yhteystietosi muuttuvat

Toimitus:

Ilkko Suvilehto, vastaava päätoimittaja

bgtoimitus@yahoo.com

Ritva Särkisilta, toimittaja

puh. 040 5389266,

ritvasarki@gmail.com

Maj-Lis Lehessalo, taitto

puh. 0400 900433

mikki@lehessalo.com

Painopaikka: Grano, Helsinki 2016

SISÄLTÖ

3. Matkahaaveita ja lentoyhtiöitä, päätoimittaja Ilkko Suvilehto
4. Uudistukaamme positiivisesti, puheenjohtaja Tapani Salonen
5. Studia Danubia-sarjan luennot
6. Suomi-Saksa Yhdistysten Liitto voitti ystävyysseurateko-kisan, T.S.
7. 138 vuotta Plovdivin vapauttamisesta, Hristo Danchev
8. Aleksei Apostol 150 vuotta syntymästä, Hristo Danchev
9. Nettikonsuli neuvoo kansalaisia Facebookissa, UM
10. Sanosiks et sun runot ilmestys bulgariaks? Heli Laaksonen
11. Rositsa Tsvetanova kirjoittaa suomalaisia kirjoja bulgariaksi, Ritva Särkisilta
12. Kutsu seuran yleiseen kokoukseen
16. 35 vuodessa 60 kertaa Bulgariassa; Muistoja matkojen varrelta, osa 3, Arvo ja Pirkko Peltomäki
25. Turun Bulgaria-seura juhli 16.1., Ilkko Suvilehto
26. Bulgarian esihistoriaa, Susanna Lehtonen
28. Osastojen osoitteet

Tekijänimin julkaistut artikkelit edustavat kirjoittajiensa näkemyksiä. Toimitus pidättää itsellään oikeuden lyhentää ja muokata artikkeleita kirjoittajan suostumuksella. Kuvat kirjoittajan ellei erikseen mainita.

Kansi: Heli Laaksosen kirjan Lehm ja koiv bulgariannos, Kuva: Miikka Lappalainen

Matkahaaveita ja lentoyhtiöitä

Harkitsin vaimoni kanssa matkaa Sofiaan maaliskuun 2016 lopussa. Olisin mielelläni hyödyntänyt Turkish Airlinesin etua matkustajille, joiden odotusaika Istanbulissa on yli kuusi tuntia. Olisimme saaneet ilmaisen aamiaisen kiertoajeluineen Istanbulissa sekä lounaan. Kiertoajeluun kuuluu myös vierailu Sultanahmetin aukiolla, jossa yhdeksän saksalaisturistia kuoli pommi-iskussa tiistaina 12.1.2016. Kuultuani tästä ja nähtyäni valokuvia uhreista päätin jättää Istanbulissa käymisen väliin.

Muita ikäviä uutisia oli, että kaksi bulgariaalaista miestä on vangittu Suomen pääkaupunkiseudulla epäiltyinä lukuisten pankkikorttien kopioinnista (www.hs.fi, 15.1.2016). Miehet ovat ehtineet toimia kolmen viikon ajan eri puolilla Etelä-Suomea. Yksi käteisautomaateista, joista he ovat kopioineet korttitietoja, on minunkin satunnaisesti käyttämäni Espoon keskuksessa. Toistaiseksi en ole havainnut tililtäni hävinneen mitään, mutta aion tästä lähtien peittää vielä tarkemmin numeronäppäimet automaattilla asioidessa, etteivät rikollisten asentamat kamerat pääse tallentamaan tunnuslukuani.

Katsellessani Internetistä matkaa Bulgariaan näin Bulgaria Air -lentoyhtiön lentävän osia matkasta Sofiaan. Vaikka yhtiö ei ole sama kuin Bulgaria Air Holidays –matkajärjestäjä, herättää se minussa epävarmuutta. Ilta-Sanomat julkaisi 5.2.2016 artikkelin, jossa Suomen Kilpailu- ja kuluttajaviraston osana toimivan Euroopan kuluttajakeskuksen johtaja Leena Lindström kertoo Bulgaria Air Holidaysista tehdyn yhteensä 47 valitusta. Euroopan kuluttajakeskus on julkaissut 1.12.2015 verkkosivuillaan varoituksen olla tekemättä matkavarauksia Bulgaria Air Holidaysin kautta mm. koska valmismatkalle aikoville kuluttajille ei ole tarjolla vakuuksia yrityksen maksukyvyttömyyden varalta, eikä yritys palauta kuluttajien maksuja, vaikka se on itse peruuttanut matkat. Yritys ei vastaa sähköposteihin eikä sivuillaan olevaan puhelinnumeroon, toisin sanoen sen asiakaspalvelu ei toimi. Euroopan kuluttajakeskuksen mukaan yrityksen haastaminen oikeuteen ei todennäköisesti onnistu.

Kävin katsomassa Bulgaria Air Holidaysin verkkosivuja. Ne ovat kauniit.

Ilkko Suvilehto

Uudistukaamme positiivisesti

Vuoden vaihtumisen myötä on aika heittää negatiiviset ajatukset roskakoriin. Sähköpostissa ja netissä kiertää monenlaisia elämän ohjeita. Paljon on pelkkää roskaa, mutta hiljattain sattui kohdalle viesti, jonka ilosanomasta tuli hyvälle tuulelle, ja tietysti annoin hyvän kiertää.

Pienillä sanavalinnoilla voimme muuttaa paljon ympäristöämme. Negatiivisten tai ikävällä tavalla arvottavien sanojen sijaan voisimme sanoa hieman kauniimmin toiselle. Esimerkiksi näin

1. aikaansaamaton - hartaasti suunnitteleva
2. harkitsematon - spontaani
3. huolimaton - suurpiirteinen, valikoivasti huolellinen
4. malttamaton - aloitekykyinen
5. paatunut - erittäin kokenut

Hymyyn ja huomaavaiseen käytökseen yhdistettynä oikeat sanavalinnat saavat ihmeitä aikaan. Tekopirteys ja imelä käytös tuntuu vastenmieliseltä, mutta positiivinen uudistuminen otetaan hyvin vastaan. Kokeilkaa.

Ystävyysseuroille alkuvuosi on esiintymisen ja odottamisen aikaa. Esiintyminen liittyy tietysti Matkamessuihin. Moni odottaa tapahtumien ja toiminnan muotoutumista. Paljonko jäsenistö haluaa leipää ja sirkushuveja, kuka tekee järjestelyt ja mihin on varaa? Talkoilla ja yhteistyöllä saadaan paljon aikaan.

Ilmaisjakelua ja näytelehtiä tulee paljon. Moni lehdykkä menee avaamatta keräyspaperiin, varsinkin mainokset ja puoluetuilla tehdyt lehdet. Joskus yllättyy iloisesti, kun tällaisen aviisin artikkeli pysäyttää ajattelemaan.

Meitä kannustetaan uuden vuoden merkeissä uudistumaan. Taivaat aukeavat neliportaisen ohjelman avulla. Ensiksi, iltaisin nukkumaan mennessä voi mielessään listata kolmesta viiteen asiaa, joista sen päivän aikana voi olla *kiitollinen*. Toiseksi, sanotaan että *hymy tarttuu* ja luo ympärille positiivista ilmapiiriä. Kolmas neuvo pätee useimpiin meistä: toisen ihmisen kohtaamisessa pitäisi pystyä *kuuntelemaan* mitä sanottavaa toisella on. Näinä aikoina on arvokas taito olla läsnä, aito ja empaat-

tinen. Neljäs ja varmaan eniten ympäriltämme kadonnut asia on *kohteliaisuus*. Ai, mitkö se on? Oven avaaminen kauppakasseja kantavalle lähimmäiselle, hiljentäminen suojatietä ylittävän jalankulkijan kohdalla tai vanhuksen päästäminen ohitse kassajonossa ovat kohteliasta käytöstä.

Uudistutaan kansalaisina, lähimmäisinä, toimijoina niin että muutokset ovat pysyviä. Ystävyystoiminnassa vaikuttavat ihmiset ovat lähtökohtaisesti hyviä ja humaaneja. Pistetään tämä lämpö ja välittäminen kiertämään. Tehdään ja koetaan yhdessä kuten tähänkin asti, mutta enemmän ja voimakkaammin.

Toivotan mukavaa alkanutta vuotta seuramme jäsenille, lehtemme lukijoille ja Bulgarian ystäville.

Tapani Salonen

Studia Danubia –sarjan luento- ja keskustelutilaisuudet keväällä 2016

Paikka: Kulttuurikeskus Caisa, 2. krs.

Aika: Klo 18.00-20.00

Ti 23.2. MMT Anssi Vuorinen: Matkailijan kokemuksia Moldovasta; Elenn Grațîela Știrbu, Tampereen Suomi-Romania-yhdistyksen puheenjohtaja: Tourism in Moldova

Ti 22.3. VTT Heikki Larmola: Tsekin historian käännekohtat ja kuuluisat kahdeksikkovuodet

Ke 20.4. Kari J. Talvitie, valtiotieteen maisteri, sotahistorian asiantuntija: Kaartilaisten sotaretki Balkanille ja Bulgarian vapautus

Ke 18.5. Mauri Tuomivaara, Bulgarian kunniakonsuli, Kemin Suomi-Bulgaria-seuran puheenjohtaja: Elämyksiä Bulgariassa, suomalainen näkökulma

Luennot ovat ilmaisia, tervetuloa

Suomi-Saksa Yhdistysten liitto voitti ystävyyssurateko-kisan

Vuoden 2015 *ystävyyssurateko* -kisaan osallistui monia erilaisia seuroja ja ehdotuksia. Suomi-Bulgaria-seura oli alkukarsinnassa mukana ystävyssseurojen yhteistyömallilla, jossa yhteistyökumppanit olivat Suomi-Romania-seura ja Suomi-Moldova-seura. Ehdotuksista äänestettiin finaaliin seuraavat seurat:

Pykeijän Ystävät: Pykeijän kalastajakylän ja erityisesti sen matkailutarjonnan pitäminen esillä julkisuudessa

Suomi-Namibia-Seura: Art & Craft – A Manual for Teachers in Namibia -teos, jonka avulla saadaan käsityönopeus kaikkiin Namibian kouluihin

Suomi-Saksa Yhdistysten Liitto: yli 20 vuotta jatkunut oppilasvaihto Suomen ja Saksan välillä

Sveitsin Ystävät Suomessa: Sveitsin joukkueen auttaminen Gymnaestrada 2015 - tapahtumassa

Virolaisen kulttuurin ystävät Virkku: Mummo- ja pappapussikeräys Tallinnassa asuville vanhuksille sekä muille vähävaraisille

Kaikki finaaliin valitut esitykset olivat hyviä ja ansiokkaita. Europarlamentin jäsen **Henna Virkkunen** julkisti Matka2016 - messuilla ystävyssurateko-kilpailun voittajan. Hän valitsi vuoden 2015 ystävyssurateoksi Suomi-Saksa Yhdistysten Liiton (SSYL) oppilasvaihtotoiminnan. Virkkunen perusteli valintaansa sillä, että opiskeluvaihto ulkomailla antaa nuorille rohkeutta ja itseluottamusta käyttäen vierasta kieltä, se

Henna Virkkunen juuri palkinnut SSYL:n edustajat

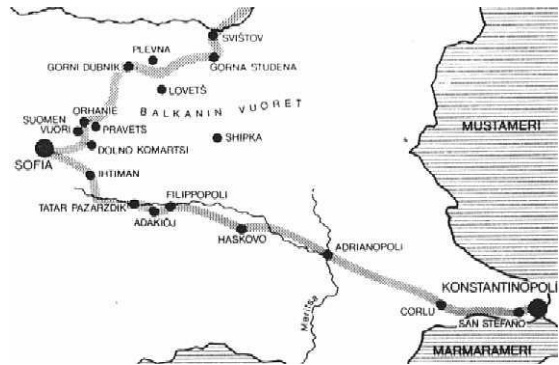
tutustuttaa uuteen kulttuuriin ja kehittää sosiaalisia taitoja. SSYL:n ansiosta tämä on mahdollistunut tuhansille 16-18 -vuotiaille nuorille.

Suomi-Bulgaria-seuran hallitus onnittelee voittajaa.

T.S.

138 vuotta Plovdivin vapauttamisesta

Vuonna 1878 tammikuun alussa keisarillinen Länsi-Venäjän armeija (71000 sotilasta, mukana Suomen kaartin pojat ja 318 tykkiä) Sofian vapauttamisen jälkeen lähtee suuntaan Pazardzhik-Filibe (Plovdiv)-Edirne (nyk.Odrin, Turkki). Tehtävänä on lopettaa jäljellä olevien ottomaanien joukkojen yritys vetäytyä Traakian-maakunnasta ja onnistuttiin hyvin.

14.01.1878, verisen taistelun jälkeen, Pazardzhik oli vapautettu. Ja matka jatkui 35 km etelään, Plovdiviin – jossa käytiin Turkin sodan ehkäpä viimeinen suurtaistelu Traakiassa ja sen pääkaupunki Filibessä (Plovdiv). Suomen kaarti oli tälläkin rintamalla isossa roolissa. Taistelut, jossa menetettiin myöskin suomalaisia, kesti 3 päivää. Suomalaisen pataljoonan komentaja, kapteeni Aleksander Burago, onnistui valtamaan yhden turkkilaisten keskuksista kaupungin etelälaidalla, Maritsa-joen läheisyydessä. Nykyään samassa paikassa on nuorten hääpalatsi ja kapteeni Buragon patsas puistossa.

16.01.1878 iltapäivällä venäjän armeijan ylipäällikkö kenraali-luutnantti Josif Gurko ja hänen pääesikuntansa saapuivat Plovdiviin, jossa kenraali ilmoitti, että vihdoinkin Plovdiv on vapaa. Seuraavana aamuna suuri osa armeijasta jatkoi eteenpäin Haskovoon ja sieltä Odriniin (Edirne, Turkissa). Pari kuukautta tämän jälkeen Konstantinopolin esikylässä San Stefano, 03.03.1878 venäjän keisari pakottaa Turkin sulttaanin allekirjoittamaan rauhansopimuksen. Tätä päivää pidetään Bulgarian vapauttamisen päivänä 500 vuotta kestäneestä Turkin vallan ikeestä.

Ympäristöstä suomalaiset löysivät itkevän ja nälkäisen orpopojan ja toivat hänet Suomeen. Antoivat hänelle nimen Aleksei (keisarin mukaan) Apostol (apostoli). Tästä pojasta tuli suuri musiikkivoimahahmo keisarillisessa ja sitten itsenäisessä Suomessa.

Hristo Danchev

Aleksei Apostol 150 vuotta syntymästä

Aleksei Apostol (06.01.1866 Ateena??-20.06.1927 Helsinki)

Bulgarialais-kreikkalainen perhe, pojan ollessa pieni, muutti etelän Valkoisenmeren Bulgarian Traakiaan (nykyisin Pohjois-Kreikkaan kuuluva maakunta), jossa kansan-nousun jälkeen turkkilaiset teurastivat julmasti paljon bulgarialaisia, joukossa myös pojan vanhemmat.

Turkin sodan aikana v.1877 lopussa, Suomen kaartin sotilaat löysivät tämän pojan vielä Turkkiin kuuluvan Etelä-Traakian bulgarialaisessa maakunnassa. Kapteeni Arthur Ramsay, 2.komppanian päällikkö, oli niin huolissaan tästä orvosta, että otti pikkupojan suojelukseensa. Kun suomalaiset palasivat kotiin Konstantinopolin, Odessan ja Pietarin kautta, Aleksei seurasi mukana. Poikkeuksellisen musikaalinen poika pääsi opiskelemaan musiikkia ja kieliä. Hän oppi hyvin nopeasti suomea, ruotsia ja venäjää. Ramsayn jälkeen Aleksein kasvatusisäksi ryhtyi tarkka-ampuja Johan Siren. Aleksei opiskeli musiikkia juuri perustetussa Helsingin musiikkiopistossa (nyk. Sibelius Akatemia) ja lisäksi hän suoritti musiikkiopintoja Saksassa ja Itävallas-sa. Kaartin ottopoika pääsi myös junkkeri (aliupseeri) kouluun Pietarissa.

V.1890,24-vuotias jo tunnettu kornetisti ja tunnustettu musiikkielämän hahmo, kutsuttiin Lappeenrantaan Suomen rakuunarykmentin soittokunnan kapellimestariksi. Tästä alkoi hänen suuri musiikkitaipaleensa. 9 vuotta tämän jälkeen, v.1899, hänet nimitettiin Suomen kaartin kapellimestariksi Helsingissä. Kaartin lakkautettua v.1901 A.A. perusti ja johti Helsingin Torvisoittokuntaa vuosina 1901-1918. Kun Suomi itsenäistyi Apostolista tuli Suomen Valkoisen Kaartin kapellimestari ja Suomen Armeijan ylikapellimestari. Silloin yksi hänen oppilaitaan oli eräs 17-vuotias Georg Malmsten! Myöhemmin A.A. opetti torvisoittomusiikkia Sibelius-Akatemiassa. Hän toimi myös Helsingin kaupungin orkesterin taloudenhoitajana ja apulaisjohtajana.

Paitsi sotilasmuusikko, Aleksei Apostol oli myös liikemies. Hän perusti ja johti torvisoitin tehtaan, musiikkikaupan ja –kustantamon, jonka hän möi myöhemmin tunnetulle liikemiehelle nimeltä Westerlund. Vuonna 1919 A.A. perusti sen ajan suurimman suomalaisen pianotehtaan, Apollon, joka myöhemmin ostivat veljekset Edvard ja Carl Fazer! Ja suomalainen pianomerkki Apollo-Fazer-Hellas säilyi aina 1980-luvulle asti.

Siis tämä bulgarialaissyntyinen muusikko, kapellimestari, sovittaja, säveltäjä ja liikemies on syypää siihen, että Suomen puhallinmusiikki elää ja voi hyvin. Sotilasarvoltaan hän oli musiikkimajuri.

Aleksei Apostol on iso nimi suomen 1900-luvun musiikkihistoriassa. Hän oli sotilasmusiikille sitä mitä Sibelius taidemusiikille - johtohahmo!

Apostolin tytär oli taitava pianisti ja opetti pianonsoittoa mm. Sibelius-Akatemiassa.

Kunnia ja kumarrus tälle suurelle maestrolle.

*Hristo Dantchev,
historiaa rakastava musiikkitieteilijä.
Lähteinä käytetty omia tietoja ja Wikipediaa.*

Nettikonsuli neuvoo kansalaisia Facebookissa

Nettikonsuli on ulkoministeriön tarjoama uusi neuvontapalvelu kansalaisille. Nettikonsuli muistuttaa ajankohtaisista matkustusturvallisuuteen liittyvistä asioista ja antaa matkustusturvallisuusvinkkejä ja -neuvoja.

Voit esittää palvelun kautta kysymyksiä, jotka liittyvät matkustusturvallisuuteen tai Suomen ulkomailla olevien edustustojen ja ulkoministeriön konsulipalveluihin.

Nettikonsuli neuvoa, mitä Suomen kansalainen tai pysyvästi Suomessa asuva ulkomaalainen voi tehdä, jos hän on joutunut ulkomailla hätään sairauden, tapaturman, onnettomuuden, rikoksen kohteeksi joutumisen tai muun sellaisen syyn vuoksi.

Nettikonsuli vastaa kysymyksiin aina mahdollisimman pian. Vastauksissa nettikonsuli antaa yleistä tietoa konsulipalveluista ja kertoo, miten vastaavanlaisissa tapauksissa tavallisesti toimitaan. Nettikonsulin tavoittaa osoitteesta <https://www.facebook.com/Nettikonsuli/>

(UM)

Sanosiks et sun runot ilmestys bulgariaks?

Juna läks Kalaranna asemalt toukokuus 1991. Siin kyytis ol kaks uuskaupunklaist ylioppilast, ketkä ol päättäny, et olis yhres kiva mennä Turun yliopistol kattoma, milt suamen kiälen pääsykokke näyttävä. Mää tiätyst flikoist toine. Syksyl sit alkova opinno - mun nimi ol listal! Pakollisil sukulaiskiälikursseil tul ette viron kiäl. Sihe mää rakastusin oikopäät! Läksin Viron-maaha opiskelema, tutustusi ihmissi, rupesin kirjottama runoi, sain niit käännetyski, ilmestys Maapuupäiv, Võrun murttel kirjottava **Rahmani Jan** tul tutuks ja ystäväks. Runoreisuillan Baltias treffasin latvialaisen **Guntars Godinsin** - ja hän Rahmanin mallin mukka luateislatviois kokonaisen kirjallise verra runoi ja houkuttel munt Ventspilsin kirjailijatalol viarailema. Siäl vastpääät illallispöyräs istus Bulgarian **Marin Bodakov**, kirjailija ja kirjallisuuren tutkija, ja rupes ihmettelemä, et mitäs kummallist siäl toispual oikken käännetä. Mee autetti hänt laittama bulgariaks Lehm ja koiv - ja hän lykkäs sen omil fb-sivuul. Mink kimppu hyökkäs Faber-kustannukse **Neyko** ja kiljasi heti, et äkki lissä näit. Ja sen tähre o nyy käännetty 70 mun lounaismurtteist runo **bulgariaks**, keskkokkosel slaavilaiskuset kiälel, mitä puhu yhresä miljona ihmist, mitä kirjeteta kyrillisil kirjaimil, kolmekymmenel erilaisel aakkosel. **Крива и брега eli Lehm ja koiv**. (Täsä siis tämmöne lyhkäne versio siit kui yks asia viä seurava).

Heli Pauliina Laaksonen (s. 28. syyskuuta 1972 Turku) on Raumalla asuva Lounais-Suomen murteella kirjoittava runoilija ja murteen käytöstä puhuva esiintyjä. Laaksonen teoksissaan käyttämä murre on lähellä uusikaupunkilaista, Vakka-Suomen alueella puhuttavaa murretta, mutta siinä on piirteitä muistakin lounaissuomalaisista aluemurteista.

Murreilmaisua on tuotannossa hieman yleiskielistetty.

Laaksonen äänikirja Jänes pussis myi ensimmäisenä runolevynä Suomessa yli 15 000 kappaletta ja ylitti kultalevy-rajan joulukuussa 2006. Hän sai Kalevalaisten naisten liiton myöntämän Larin Paraske -palkinnon vuonna 2009. Bulgariannoksen on tehnyt **Rositsa Tsvetanova**, josta lisää toisaalla lehdessä.

Yhren kerra me olla vaan tavattu Rosin kans, sähköposti o lennelly sitäki lujemmi. Rositsa ossa suame ja oppis lounaist kiält, mut välil pit täsmennel. Runokiäl anta iha omi vaikeuksias

kääntäjäl. Mut on see sitkiä ja hurja muija - 70 runo!

Tämänkaltassi keskustelui käytti:

ROSI: Suve ensmäne -runo: "juur tuliva suve ensmäse varpusekki uunist ulos" - miksi varpuset tulevat uunista ulos, kun emme syö varpusia? Mitä haluaisit sanoa?

HELI: Täsä on tämmöne vitsikäs viite yhte lasten pihaleikki, mut see ei ol oleelline. On olemas leikki "viimeinen pari uunista ulos", jossa toiset lapset ovat uunista valmistuvia leipiä ja yksi on leipuri joka yrittää saada kiinni.

Tämän voi kääntä iha yksinkertasest, et Kesän ensimmäiset varpusetkin kuoriutuivat juuri.

ROSI: Yäkiitos-runo: "Olissin mää papinki saanu, mut ei see hualinu" - onko tämä idiomi? Tai jos emme ymmärrä lausetta kirjaimellisesti, mihin se liittyy?

HELI: Tämä on lounaissuomalaine sananparsa - Olisin minä papinkin miehekseni saanut, mutta ei se huolinut minusta. Siin on tommost vähä

itteironist huumori, vrt. olisin kyllä yliopistoonkin päässyt, mutta kun eivät ottaneet...

Kirja on painettu kauniste - on kiilto ja folio ja kankasvahvike - ja taitettu hualel ja KUVITETTU nii surrealistis-kiinnostavast, et mul ei olis mielenkän tullu. Kuvittaja o nimeltäs **Silviya Kaloyanovi**. Kustantamon tirehtööri-**Neykon** kans on sähköpostil jatkettu: kummone vois kokoelma olla, ja löytyiskös sil enemmän ko kolm lukija ja kosk ja kummottos kirjaesittely hoituis. Meijä yhteinen kiäl o engelska - ja voi jestas ko mää ja lehm olla saattu plarata sanakirjoi yäkaupal, ko on koitettu saara aikaseks semmone viästi, misä tulis asia selväks ja älyllises vaikutelmaks eres sikses hyvä. Teokse nimi, **Крва и бреза**, Lehm ja koiv, tul päätetyks siin samas.

Ikä en ol Pulkarias käyny - hiano päästä! En ol viäl Neykol kerjenny ehrottama, et sit ko tosa keväste lähretä siäl Balkanil kirjakiartueel, ni mul olis jo keikkapaikka katottunas. Plovdivin kaupunkis o roomalaisaikkane amfi-sorttinen teatter, mikä o suunniteltu alunperin 5000-7000 kattojal. Ni mialuite sin lavarunoilema.

Tual mää vetelisin.

Mitä mää tiärän Pulkariast?

Tämä rotla laitetti kirjan viimeseks luvuks, et pulkarialaiset ittekki tiätäissivä kui hiuka:

Mitä mää tiärän Bulgariast? Et siäl o Sofia, Varna, aurinko, jogurtti!
Nämä o varmoi! Rositsan kans meil o ollu avartavi keskustelui mitä kummallisimmist aiheist käännösonkelmi ratkoes. Nykyäs mää tiärän jo senki, et Bulgarian kansalliskoir o sarakatsaninkoira ja et teilläki on koivui.

Aika ohkane o mun tiatomäärä erelleski. Joku päiv mää viäl tulen ottama paikan pääl selvä! Mut mitä mahta bulgarialaiset tiätä Suamest?

Onneks runous on universaali: on kiäl taik kansalaisuus mikä vaa, ni yhteist meil on kotoikävä, huali, elämänriamu, ilo maailman kauneurest, toise ihmise lämmin kylki. Ja see, et joskus tahtois olla vaa lehm, nukku päivuni suuren puu varjos, ilman ihmisenä olemisen taakka.

***

Ja lukijat hei: Jos tunnette pulkarialaissi, ni sanoka heil, et kirjakaupast saa nyy suamalaissi runoi. Ei meilt mut siält!

Heli Laaksonen, kirjoitti murteella;

Mikki Lehessalo 'suomeksi'

Lähde: Wikipedia

Seuran Yleinen kokous

25.4.2016 klo 17.00 – 19.00

Kulttuurikeskus Caisassa, Mikonkatu 17 C, Helsinki

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat.

Tarjolla pientä purtavaa ja yllätysohjelmaa

Tervetuloa

Rositsa Tsvetanova kirjoittaa suomalaisia kirjoja bulgariaksi

Suomalainen kirja on viime vuosina yhä useammin päätynyt bulgarialaisen käteen. Eikä kysymys ole vain vetoavusta, joka tulee skandinaaviselta kirjallisuudelta, vaikka sen yleismaailmallinen buumi näkyy myös Bulgariassa.

On tarvittu määrätietoista työtä, sellaista, jota kääntäjä **Rositsa Tsvetanova** on tehnyt ehdottamalla suomalaisten kirjojen kääntämistä useille kustantamoille. Hänen käänöksinään on peräti seitsemän kustantamoita julkaissut uusinta kirjallisuutta kuten Sofi Oksasta, Johanna Sinisaloa, Rosa Liksomia, Leena Krohnia ja Emmi Itärantaa, mutta myös klassikkoja kuten Juhani Ahoa ja Mika Waltaria. Viimeisimpänä on ilmestynyt kokoelma Heli Laaksosen runoja.

Rositsa Tsvetanova ja Sofi Oksanen Sofian kirjamessuilla 2014, joilla Perseus-kustantamo esitteli vastailmestyneen Kun kyyhkyset katosivat -romaanin. Puhdistus oli ilmestynyt 2013.

Kirjat löytäneet lukijansa

Rositsa Tsvetanova näkee, että vaikka julkaistu suomalainen kirjallisuus poikkeaa aihepiiriltään maailmalla käännetystä pohjoismaisesta valtavirrasta, se on löytänyt omat yleisönsä Bulgariassa. Oksasen Puhdistus on saanut vastakaikua erityisesti feministeiltä, Sinisalo ja Krohn ovat vedonneet scifin ystäviin ja Tove Jansson kuuluu paitsi monen lapsen myös monen aikuisen mielikirjailijoihin. Arto Paasilinnan teokset osoittavat, että myös suomalaista huumoria ymmärretään.

Moni lukija ei tosin tiedä mitään Suomesta, mutta mielikuva eksoottisesta pohjoisesta maasta kiehtoo ja houkuttelee, kertoo Rositsa Tsvetanova. Lukukokemuksen tukemiseksi hän kirjoittaa myös esipuheita kääntämiinsä kirjoihin.

Laaksosen runoja S-B -Seuralle tutusta kustantamosta

Käännöksissä on ollut enimmäkseen kysymys Tsvetanovan omista mielikirjoista ja hänen merkittävänä pitämistään kirjoista. Heli Laaksosen runoja hän ei tuntenut, kun velikotarnovolainen Faber-kustantamo ehdotti niiden kääntämistä. Mutta luetuaan runoja hän huomasi pitävänsä niistä tosi paljon ja ryhtyi toimeen. Murteelle hän ei runoja kääntänyt, sillä suhtautuminen murteisiin ei Bulgariassa ole samanlaista kuin Suomessa. Bulgariassa murteisiin liittyy kielteisiä mielikuvia, ne eivät ole suosittuja eivätkä yleisesti käytössä. Siksi hän kus-

tantamon kanssa neuvoteltuaan päätyi käyttämään yleiskieltä, jonka joukossa on slangia ja vanhoja tai alueellisia ilmauksia. Käännös vaati paljon työtä, mm. Kalevi Wiikin Turun murteen sanakirjan tutkailua, mutta myös Heli Laaksonen suhtautui todella avuliaasti kääntäjän ongelmiin.

Faber-kustantamolle Suomi ei muuten ole vieras maa, sillä kustantamo julkaisi Jukka Parkkisen Osku-sarjan ensimmäisen kirjan vuonna 1990 ja sen jälkeen vielä kolme muuta. Kääntäjänä oli Margarita Vidinovska, joka käänsi Faberille myös kolme Risto Räppääjäkirjaa. Suomi – Bulgaria –Seura tuki vuonna 2008 kirjojen julkistamiseen liittynyttä kampanjaa, Sinikka ja Tiina Nopolan vierailua maassa sekä osti osan painoksista ja lahjoitti kirjat bulgarialaisiin lastenkoteihin.

Suomesta, saamesta, ruotsista, tanskasta ja norjasta

Rositsa Tsvetanovalla on hämmästyttävän laaja käännöskielen joukko: suomi, saame ja myös ruotsi, tanska ja norja. Hän kertoo, ettei tosin osaa saamea ja on kääntänyt Inger-Mari Aikion runot pääosin suomesta, mutta vertaamalla saamenkieliseen versioon ja käyttämällä saame-norja on-line-sanakirjaa.

Koulutukseltaan hän on filosofian tohtori, valmistunut Sofian yliopiston Germanistiikan ja skandinavistiikan osastolta. Hän otti opinto-ohjelmaansa myös osastolla valinnaisena olevan suomen kielen kurssin. Suomi on

harvinainen kieli Bulgariassa, ja hän sanoo ajatelleensa, että olisi helpompaa löytää töitä, jos myös se olisi yhdistelmässä. – Ja luulen, että suomen kielestä oli hyötyä myös tohtorikoulutettavaksi pääsyssä, koska olin ainoa opiskelija, joka ymmärsi suomea ja voin kirjoittaa tästä kirjallisuudesta ja sen vuorovaikutuksesta Ruotsin kirjallisuuden kanssa, hän kertoo.

Suomen kielen kurssi tosin kesti vain neljä kuukautta, mutta kun kieli kiinnostui, opinnot jatkuivat sanakirjojen ja oppikirjojen avulla. – Ja voisin ehkä sanoa, että opiskelen kieltä edelleen

Rositsa Tsvetanovan käännöksiä suomesta:

Hytti nro 6 - Rosa Liksom,
Puhdistus – Sofi Oksanen
Kun kyyhkys katosivat – Sofi Oksanen.
Ennen päivänlaskua ei voi – Johanna Sinisalo
Tainaron: Postia toisesta kaupungista – Leena Krohn
Tanssi yli hautojen – Mika Waltari
Morfeuksen kolikot – Pasi Ilmari Jääskeläinen
Muumimamman keittokirja – Sami Malila
Yksin – Juhani Aho
Juha – Juhani Aho
Paniikki; Kaaos; Harmonia – Mika

tekemällä töitä ja kääntämällä tekstejä, Tsvetanova lisää.

Suomen kielen ykkösvaikeutena kääntäjälle hän pitää hän-pronominia. Bulgarian kielessä vastaavia pronomineja on kolme ja pitää aina selvittää, mikä niistä on kulloinkin paikallaan. Myös suomen kielen rakenne on omalaatuinen. – Suomalaiset ilmaisevat ajatuksiaan lyhyesti. On tosi inspiroiva kokemus lukea kirjoja suomeksi, mutta kääntäminen on haastavaa, koska tarvitaan enemmän sanoja, että ilmaisun saa juuri vastavaksi, Rositsa Tsvetanova sanoo. Kääntäjä joutuu itse asiassa kirjoittamaan kirjan uudestaan toiselle kielelle.

Ritva Särkisilta

Myllyaho

Jäätelökauppias – Katri Lipson
Teemestarin kirja – Emmi Itäranta
70 valittua runoa – Heli Laaksonen

Saamesta:

Aurinko juo kermaa – Inger-Mari Aikio

Lisäksi suomenruotsalaista kirjallisuutta:

Struggling Love – Staffan Bruun
Molnvandraren – Sabira Ståhlberg
Det gyllene skinnnet – Göran Schildt
Det stora sjukhusäventyret – Ursula Vuorenlinna
Det stora rullstolsäventyret – Ursula Vuorenlinna

35 VUODESSA 60 KERTAA BULGARIASSA

Muistoja matkojen varrelta, osa 3

Salamasanteri

Vuosien varrella olemme saaneet Bulgariasta lukuisan ystäväjoukon. Osa heistä on jäänyt matkan varrelle, osa muuttanut maasta, mutta monen kanssa yhteydet ovat säilyneet näihin päiviin asti.

Vuonna 1983 olimme 12 ähtäriläisopettajan kanssa Kultahietikolla. Olimme menossa Ruska Troikan venäläis-iltaan. Arvo jonotti tälle joukolle lipuja kovassa tungoksessa. Yhtäkkiä hänen viereensä ilmestyi suomea puhuva paikallinen nuori mies, joka halusi auttaa liian kohteliasta Arvoa etuilevien saksalaisten ryntäillessä ympärillä. Arvo antoi levat hänelle ja tuota pikaa meillä oli hyvät paikkaliput ohjelmalliseen iltaan.

Tästä alkoi lämmin ystävyysme Miskan kanssa, joka silloin vielä oli nimeltään Ahmet Saliev Hamzov. Hän kuului siihen turkkilaisvähemmistöön, jota 80-luvun puolivälissä alettiin vaatia ottamaan bulgarialainen nimi. Osa turkkilaisista muutti Turkkiin, mutta Ahmet suostui Michail Dermenojev-nimeen eikä enää palannut Ahmetiksi, vaikka se jonkin ajan kuluttua tuli mahdolliseksi, kun etnistämisyrytyksestä luovuttiin.

Michail-nimi muuttui suomalaisten suussa aika pian Miskaksi, jona tämä luotettava, kohtelias ja avulias taksimies laajalti tunnetaan. Hän sai myös

lisänimen Salamasanteri pystyessään hoitamaan suomalais-turistien asioita pikavauhtia.

Arvo ja Pirkko ovat hänelle papa ja mama. Oman isänsä traagisen kuoleman hän näki pikkupoikana koti-pihallaan Pohjois-Bulgariassa, kun isän kimppuun käytiin heimo-erimielisyyksien tähden. Äiti, Miskan mukaan ”pieni iloinen rouva”, jäi huolehtimaan yksin lapsista, joista yhdestä aikanaan tuli opettaja ja toisesta terveydenhoitaja. Miska ja Emil-veli lähtivät ihan poikasina ”maailmalle”.

Miska seikkaili rajojen ulkopuolellakin, ainakin Turkissa ja Puolassa, teki pikkuhommia, oppi helposti vieraita kieliä. Suomen hän oppi lukemalla ahkerasti sanakirjaa, jonka oli saanut joltakin suomalaiselta, joita siihen aikaan jo runsaasti matkaili Kultahietikolla. Suomalaisten rauhallisuudesta hän erikoisesti pitää.

Alkuaikojen toimeentuloa Kultahietikolla turistikauden päätyttyä piti yllä nuorukaisten jokapäiväinen rantahiekan haravointi. Saaliina oli kolikoita ja joskus pikkukorujakin, jotka voi vaihtaa

rahaksi. Hiekkaahan riittää kilometrikaupalla. Nälkääkin pojat näkivät ja hartaasti odottivat kevään ja turistien tuloa.

Miska hankki sinnikkäästi kokin ja tarjoilijan työkokemusta, sai ajokortin ja kävi Varnassa baarimestari-kurssin. Tutustuessamme hän ajoi Balkan Turistin pakettiautolla tavaraa ravintoloihin ja myyntikojuihin, myöhemmin raskaita ajoja kuorma-autolla, rakennustarvikkeita ja soraa.

Saatuaan oman auton alkoi taksiajo, jolloin hänellä riitti ajoa maaseuturetkille ja "antiikkimummujen" kускаusta Varnaan ostoksille.

Miska on haluttu kuski näillä ostoreissuilla. Hän tuntee Varnan kadut ja kaupat, edulliset ruokapaikat, toimii torien tungoksessa laukkujen vahtina. Kantaa naisten kasseja ja lainaa rahaa, jos omat loppuvat.

Kerran ainakin hänkin on hermostunut, kun suomalaisrouva määräsi Miskan ajamaan vuorikangaskauppaan eikä millään meinannut ymmärtää, ettei Miska tiennyt vuori-sanalle tämmöistä merkitystä.

Miska myös opetti näitä antiikkimummuiksi nimittämiään kirjoittamaan selkeän asialapun ja näyttämään hänelle, että voisi välttää siksakin ajoa kaupungissa ja helpottamaan parkkipaikan löytämisessä. Ettei tarvitsisi uudelleen palata juuri käytyyn kaupunginosaan. Mamalla oli kuulemma aina asialappu. Mutta Pirkko olikin jo vanha konkari näillä kaupunkireissuilla.

Kielen ymmärtämisessä autoimme Miskan kanssa toisiamme. Kerran hän kysyi, mitä suomen sana "ääh" tarkoittaa. Varsinkin miehiä kuskaessaan hän kuulee sen sanan, kun ehdottaa pysähtymistä kauniille näköalapaikalle. Siis pysähdytäänkö vai ei?

Miskan opastuksella olemme myös oppineet varomaan joitakin suomalaisanoja, jotka bulgariankielessä merkitsevät jotakin vähemmän fiksumaa. Hienotunteisesti hän Mamaa ohjasi, kun suusta pääsi ihan tavallinen, varsinkin naisten käyttämä sana, kun pelästytään, kauhistellaan tai valitetaan kylmyyttä.

Tämä sana on melkein sama, joka hollanninkielessä tarkoittaa "hyvää" ja niinpä eräs kohtelias hollantilais herrajoutui tahtomattaan ihmettelyn ja salaisen naureskelun kohteeksi, kun joka aamu aamiaiselle tullessaan

kumarrellen omalla hollannillaan lausui tarjoilijoille hyvän huomenen. Puhui siis karkeasti rumia.

Miskan kanssa olemme tehneet lukuisia pitkiäkin retkiä toisiin kaupunkeihin ja kyliin. Matkoilla olemme kuulleet maan historiaa, nykypoliittikkaa, kansantarinoita, kaskuja sekä saaneet monenlaista käytännön opastusta. Hän osaa puhua saksaa, turkkia, englantia, puolaa, venäjää ja siis suomea. Hämmästyttävän kielipäänsä avulla hän ymmärtää vielä muitakin kieliä, mm ruotsia.

Miskan "Hornetilla" olemme ajelleet useamman kerran eräissä maaseudun kylässä, jota sanomme turkkilaiskyläksi, koska siellä vanhempi väki edelleen puhuu turkkia, siis Miskan lapsuuden kieltä.

Kylä on korkean kukkulan päällä. Se on täynnä pikku puutarhoja, kukkia ja hedelmiä, ystävällisiä ihmisiä. Monesti Miska on vienyt meidät tuttaviansa

luokse ja tuossa tuokiossa on pöydällä omatekoista juustoa, juuri leivottua leipää ja hunajaa, hedelmiä. Isäntä tarjoaa miehille salavihkaa kotipolttoista, jota Miska ei ota, sillä maassa on ankara laki rattijuupoille.

Kerran palasimme aika pian tähän kylään viedäksemme ottamiamme valokuvia. Emäntä riemastui niin että kovasta estelystämme huolimatta kiitokseksi kuvista keitti meille tusinan kananmunia. Tietysti otimme ne vastaan ja palasimme hotellin päivälliselle ähkytäynnä tarjoiluista. Selityksemme, ettemm hotellissa tarvitsisi lisäruokaa, kaikuivat kuuroille korville. Niinpä paluumatkalla autossa lahjoitimme munat Miskalle edelleen jaettavaksi.

Me pidimme tästä ihanasta vuorenrinnekylästä ja haaveilimme elämästä siellä. Miska romutti romanttiset haaveemme muistuttamalla, millaista talvi on siellä. Lumi tukkii tiet ja torit. Viikkokausiin ei pääse sinne eikä pois. Siksi kylänväki osaakin varautua kesäaikaan talven varalle ja säilövät puutarhojensa sadon viimeistään tomaattia ja kurkkua myöden kellareihinsa. Olemme nähneet tällaisen kellarin, jonka hyllyt olivat jo alkukesän tuotteista täyttymässä. Kaupunkiin muuttaneet nuoret tulevat lomillaan mummun ja papan avuksi säilömistöihin. Koulu kylässä on jo aikaa sitten lopetettu.

.....

Milena ja Antoaneta

Miskan kanssa melkein yhtä kauan ystävänäemme on ollut hyvin ikänsä puolesta tyttäreksemme sopiva Milena Dimitrova, joka on äidinkielenopettajaksi opiskellut, mutta ei päivääkään ole siinä virassa ollut. Hän lähti heti paremmin palkattuun turismin palvelukseen ja oli tutustuessamme Oasis-hotellin receptionissa. Samassa työssä oli myös samanikäinen Antoaneta Micheva ja näistä nuorista naisista tuli meille rakkaat ystävät, jotka olivat vierainamme Suomessakin muutamana talvisena viikolla ...

Suomessa ollessaan heillä oli paljon ohjelmaa siitäkin syystä, että heitä kutsuttiin vierailulle niiden ähtäri-ikäisten luokse, joihin olivat tutustuneet Rivieralla. Hankimme heille luistimet ja sukset. Sinä talvena harvinainen lumenpaljous oli heille uusi kokemus. He pääsivät latukoneen kyytiin Erkin kanssa ja tutustuivat entisaikojen suomalaiseseen tupaan Liisan luona. Potkukelkka oli kertakaikkinen hauskuus. Eini ja Juhani lahjoittivat nuorille naisille heidän suuresti ihailemaansa Marimekkoa. Koko heidän vierailunsa oli meille yhtä suuri ilo ja kokemus kuin heillekin.

Antoaneta eli Toni oli opiskellut hotellinjohtajaksi ja muutti Italiaan pysyvästi. Johtaa siellä hotellia, on ostanut asunnon ja punaisen Fiatin. Pidämme yhteyttä viesteillä ja joskus tapaamekin hänen Bulgarian-lomillaan. Milenalla on nyt kumppaninaan Svetlo

ja heillä on 13-vuotias Elina-tytär, jonka kasvua olemme saaneet seurata vauvasta asti. Aluksi ihmettelimme, miksi nuoria äitejä suorastaan parveili kaiket päivät hienojen vauvanvaunujen kanssa Varnan kaduilla. Sitten meille selvisi, että äidit saavat lapsilleen kahdeksan ikävuoteen asti joka päivä ruoan eräänlaisen äitiyshuollon toimesta. Lasten vaatteisiin pannaan erityistä huomiota ja todella kauniita, suomalaisille edullisia asuja on monissa erikoiskaupoissa.

Varnan urheiluhalli 2001

Pääsimme mukaan Elinan rytmisen voimistelun harjoituksiin. Valtavassa hallissa oli monta ryhmää yhtä aikaa treenaamassa. Joka ryhmällä oli tiukka mustapukuinen tati ohjaajana ja pianonsoittaja säestämässä. Oli

elämys seurata yhtenäisiin asuihin pukeutuneitten tyttöjen kurinalaista harjoittelua. Bulgariahan on rytmisen voimistelun kärkimaita Euroopassa.

Milena yleni vuosien aikana hotellialan johtotehtäviin, mutta jätti sen jokin aika sitten ja avasi luonnonkosmetiikkaan perustuvan shopin Kultahietikon keskusta. Hänen soma vihreävalkoinen myymälänsä on monen suomalaisen muistaman International-hotellin ala-aulassa.

Kultahietikolla vierailleet muistavat tämän hotellin monenlaisena. Kymmeniä vuosia sitten se oli upea ja komea maamerkki, mutta sitten tulivat rappion vuodet ja moni muistaa korkean hotellin seisseen useita vuosia siniseen muoviin käärittynä kumma-jaisena. Purkamisesta puhuttiin. Mutta sitten alkoikin sille uusi entistä ehompi elämä. Hotelli kunnostettiin huippukuntoon ja alakerrokseen on avattu monia upeita eri alojen myymälöitä.

Milenalla on myynnissä oma kosteusvoide, jonka MISVEL-nimi on koottu hänen perheensä nimistä. Milena on myös taitava käsistään ja talven aikana hän virkkaa bulgarialaisesta lampaanvillasta ihania bonzoja myymäläänsä.

Milenan äiti on ala-asteen opettaja, joka oli virassa pitkälti eläkeiän alettuakin saadakseen paremmat tulot kuin eläkkeellä. Mutta insinööri-isäkin on nyt jo eläkkeellä ja he hoitavat pitkän kesän ajan puutarhaansa Varnan ulkopuolella. Olemme vierailleet hei-

dän kodissaan monesti ja mieluisiksi tuliaisiksi keksimme viedä heille joka kerta jonkin Fiskarsin puutarhatyökalupineen. Myös perunankuorimaveitsi oli mieluinen. Kultahietikolla oli jonkin aikaa pieni Fiskarsin myymälä, mutta myynti oli vähäistä paikallisille korkeiden hintojen vuoksi eivätkä työkalut paljoakaan kiinnostaneet lomailevia turisteja.

Milenan Antoanette-sisar opiskeli lastenhoitotyön ohella vuosia Wienissä, tapasi siellä tulevan aviomiehen ja nyt heillä on Boris-poika. Sisarusten vanhemmille tyttären jääminen ulkomaille oli kova pala, kuten monille muillekin perheille, sillä nuoria on muuttanut Bulgariasta aika runsaasti. Bulgarialaiset nuoret ovat kielitaitoisia, joten ulkomaille muutto käy helposti. Paluutakin on toki tapahtunut.

Tania

Rivieralla lomailumme alkuaikoina 90-luvulla kuljimme sieltä ”kaupungille” usein Ambassador-hotellin myymälässä poiketen. Siellä tutustuimme hyvän-tuuliseen ja suomalaisista pitävään Taniaan, joka usein tarjosi meille oman puutarhansa tuotteita, omenia ja päärynöitä. Hän osasi joitakin sanoja suomeksi ja halusi oppia enemmänkin. Ystävyys syntyi ja on kestänyt näihin päiviin asti.

Tanian George-miehellä eli Kosulla on rautakauppa Varnassa ja sekä Ani-tytär että Desi-poika ovat opiskelleet ekono-meiksi Varnassa, jossa perheen kotikin oli.

Heillä oli hieno kesäpaikka Varnan ja Kultahietikon välisellä korkealla rinneellä ja siellä vallan upeasti hoidettu puutarha. Tania on koulutukseltaan puutarhuri, mutta on ryhtynyt sittemmin liikemaiseksi.

Hänellä on ollut omia pikkumyymälöitä, mutta nykyään hän on myyjänä tuttaviansa hotellishopeissa aina silloin, kun olosuhteet sallivat.

Ani-tytär meni vihreällä kortilla USAan opiskelemaan ja jäi sinne vanhempien murheeksi. Tania-äiti kävi vuosittain Floridassa Anin luona lomalla ja sitten häntä pyydettiin sinne bulgarialaista-vernaan ruokaa laittamaan. Tätä hän tekee syksyisin kolmen kuukauden ajan, kun turistikausi on kotimaassa loppunut ja kerää rahaa Kosun kanssa suunnittelemaansa projektiin.

Kosu ja hän myivät Varnassa olleen kerrostaloapartmenttinsa ja alkoivat rakentaa nelikerroksista taloa puutarhatontilleen, josta on huikeat näköalat Mustallemerelle. Olemme nähneet tämän hulppean talon nousevan ja sen, miten Amerikassa tienatut dollarit joka vuosi pantiin talossa uuteen kohteeseen. Niinpä sinne on saatu keittiöt ja kylpyhuoneet kuin sisustuslehtien kuvien mukaan tehdyt. Alakertaan on Tania-äidille tehty täydellinen kaksio ja Anille ja Desille on omat kerroksensa. Ani viettää siellä kotimaanlomansa ja Desi myös perheen perustettuaan asuu siellä kesäisin. Talvet Desi, pankissa työskentelevä Milena-vaimo sekä lapset ”pik-

ku-Kosu” ja Maya viettävät kaupunkikodissaan keskellä Varnaa.

Desi on perinyt vanhempiensa yrittäjäyysluonteen ja hotellinjohtajan työnsä ohella kesäisin valmistaa puutarhaan tehdyssä savustamossa tuoretta savukalaa tilauksesta hotellien keittiöihin. Sitä arvostetaan, koska se on ilman välikäsiä suoraan merestä kalastajilta hankittua arvokalaa.

Taniaakin on meillä Suomessa vierailut muutaman maaliskuisen viikon ja hän ehdottomasti halusi luoda lumet porraspäästämme. Varnan lumista ei koskaan ole mitään kolattavaa, joten eksotiikkaa lumenluontikin joillekin on.

Tania kanssa olemme luoneet ihan oman kielemme, joka on melkoista englannin, bulgarian ja suomenkielen sekoitusta. Välillä turvaututaan näyttelemiseen ja piirtämiseen, joten iloa riittää.

Aivan oman lukunsa ansaitsisi matkamme Varnaan kesällä 2003. Silloin vietettiin Desin häitä perinteisin bulgarialaisin menoin. Ajelimme Varnan katuja pitkänä letkana torvet soiden, ilmapallot ja nauhat autoissa liehuen ja kiersimme sulhasen, kaason ja bestmanin kotien kautta vaatimaan morsianta hänen kotoaan. Joka paikassa oli tarjoilua, kaduilla ja kodeissa tanssittiin horoa. Soittajat seurasivat kulkueen mukana. Sitten oli maistraatissa ja kirkossa vihkimiset, merenrantaravintolassa häätjuhla. Siellä Arvo piti bulgariankielisen puheen hääparille. Olimme ulkomaalaisina kunniavieraita.

Olimme saaneet elämänkestävän muiston.

Tania 2

Erikoista on, että toinenkin rakas bulgarialaisystävämme on Tania. Hän on ”Sandanskin Tania”, jonka kanssa ystävyysme aloi proosallisesti leivästä Sandanskissa keväällä -96.

Tania on koulutukseltaan juristi, mutta pitää edelleen Sandanski-hotellissa käsi- ja jalkahoitolaa. Pirkon ollessa asiakkaana hän tuli tietämään tämän diabeteksestä ja päätti hankkia tummaa leipää hotellin valkoisen leivän tilalle.

Tästä aloi ystävyysme ja tutustuimme hänen Angel-mieheensä ja Joanna-tyttärensä, joiden kanssa on monta retkeä tehty ja iltoja vietetty. Angel hoitaa hyvin menestyvää puutarvaliikettään ja Joanna opiskelee nyt Blagoevgradissa, läheisessä isossa yliopistossa. Angelin kyydissä olemme seikkailleet Kreikan puolellakin, missä heti rajan takana on valtavia kiinalaisia outlet-tavarataloja.

Näille kaikille bulgarialaisystävillemme on ominaista, että he melkein hukuttavat meidät lähtölahjoihin. Meillä kummallakin, Arvolla ja Pirkolla, on kotona monta mieluista puseroa ja monenlaista muuta lahjaa muistona näistä rakkaista ystävistämme, joiden luokse usein ajatuksemme ja puheemme palaavat. Totta kai mekin viemme heille pikkulahjoja, joita pitää tarkkaan harkita painon ja koon suhteen, kun

vientimahdollisuudet laukuissa ovat rajoitetut.

Suomalainen lasi ihmeeksemme on haluttua, vaikka siellä hyllyt notkuvat meidän ihailemaamme kristallia. Sitä vain on vaikea viedä. Puu-, tuohi- ja pellavatuotteet ovat suomalaisuudessaan helppoja vietäviä ja siellä arvostettuja tuomisia.

Mielellämme näyttäisimme heille valoisia kesäöitämme ja tuhansia järviämme, mutta kesäaika on juuri heille työntäyteistä aherrusta ja työtä turismin parissa. Saavat tyytyä kuviin ja kertomuksiin maastamme.

Jankovit

Vielä yhdet ystävät haluamme nostaa esille. He ovat Jankovin mustalaisperhe, jonka isä Mario on nelivuotisen musiikkiopiston käynyt huippuviulisti. Jo ensimmäisillä matkoillamme Kultahietikolle tutustuimme häneen ja koko hänen mustalaisorkesteriinsa, joka soitti joka ilta Vodenitsassa eli Vesimylly-ravintolassa.

Vaimo Fanni oli tullut eräänä iltana pienen Margarita-vauvan kanssa mukaan ja istui lähellä meitä. Juttua syntyi ja väliajalla tuli myös Mario ja hänen viulisti-isänsä Milko tervehtimään meitä. Sovimme tulemisesta seuraavanakin iltana, mikä oli pelkästään mukavaa, sillä heidän soittonsa oli hurmannut monet muutkin ja tunnelma oli korkealla.

Pian saimme kutsun heidän kotiinsa, joka silloin oli Kultahietikolla. Ystä-

vyytemme jatkui vuosia heidän Varnaan muutettuaankin ja perheen kasvaessa vielä Milka- ja Nechka-tyttärillä, joiden kohtelias ja miellyttävä käytös oli vertaansa vailla.

Päivisin kävimme tervehtimässä Fannia, joka myi Kultahietikon keskustassa jäätelöä. Hän oli meidän nuorimman tyttäreemme ikäinen ja oli kokenut jomonenlaista. Hänen lapsuskotinsa oli kaukana Pohjois-Bulgarian pikkukylässä, josta Mario hänet oli ryöstänyt mukaansa vastoin vanhempien tahtoa. Vielä siis on tällaista romantiikkaa nykypäivänäkin.

Kun taas jollakin matkallamme menimme heitä tapaamaan Vodenitsaan, oli perhe kääntynyt vakavaan uskoon ja Fanni kuljetti raamattua laukussaan lukien sitä vapaahetkinään. He kutsuivat meidät kodissaan Varnassa pidettävään hartauskokoukseen. Matkaseurueessamme oli silloin nuori Jukka-pastori, jonka mukaan tulosta perhe oli ylen onnellinen. Jukka kitaroineen lauloi suomalaista gospelia ja puhuikin seuraväelle tulkin avulla. Vielä uskonsa alkuvaiheessa olevat läsnäolijat halusivat myös kuulla papilta selityksiä joihinkin kristinuskon vaikeisiin kysymyksiin. Siinä olikin nuori pappi lujilla.

Väki oli innoissaan oikean papin läsnäolosta ja yhtäkkiä kaivoivat esille eri soittimia. Saimme siinä kokea riemukasta ja tunteellista mustalaismusiikkia, soittoa ja moniäänistä laulua suoraan sydäimestä.

Tästä innostuneena perhe pani pysyvän isomman kokoontumisen samalla viikolla jonkun ystävän kodissa Varnan esikaupungin omakotitalossa, jonka huoneisiin ja puutarhaan kokoontui lähes sata kuulijaa. Sana suomalaispapista ja -ystävistä oli levinnyt.

Tilaisuus oli täynnä iloa ja hartautta, rukousta ja musiikkia. Jukka puhui ja lauloi. Hän myös opetti pienen suomalaisen ylistyslaulun seuraväelle, joka todella nopeasti otti sen haltuunsa.

Jonakin myöhäissyksynä Mario kutsui meidät Vodenitsa-ravintolan henkilökunnan kesäkauden päättäjäis-iltaan. Kyseessä oli nyttikestit, mutta tämä sana ei tee oikeutta siihen tarjoiluherkkujen määrään, jota saimme osaksemme monenlaisen ohjelman ohella.

Illassa oli päättyvän kesän ja pian tapahtuvan eron haikeutta, johon tunteikas mustalaismusiikki loi oman ikimuistettavan tunnelmansa.

Työtilaisuuksien vähetessä Kultahietikolla Mario perheineen muutti Saksaan ja yhteytemme katkesivat. Mutta kerran vielä vuosia myöhemmin tapasimme ihan sattumalta Varnan kadulla. He olivat kotimaanlomalla eikä meillä ollut tietoa toistemme Bulgariassa olosta. Tapaaminen oli itkua ja naurua, kun Mario meidät nähtyään ryntäsi kampaamoon, jossa Fannin hiuksia juuri hoidettiin ja kiskoi vaimonsa kesken kaiken kadulle meitä tapaamaan. Halauksista ei meinannut loppua tulla ennen kuin kampaaja tuli

perässä kadulle tiukasti vaatimaan Fannia heti takaisin sisään. Pyörällä päästämme meidänkin oli mentävä meitä odottavaan taksiin ja niin oli tapaaminen ohi. Ei tainnut kestää viittäkään minuuttia. Mutta koskaan emme unohda tätä sympaattista perhettä ja ystävyttämme.

Ihmetyksiä ja päiväkirjaa

Suomalaiset yleensä ovat Bulgariassa hyvässä maineessa nimenomaan rauhallisen käytöksensä ansiosta. Vanhemmasta väestöstä vielä jotkut tuntevat tarinaa ”Balkanin vuorilla ” taistelleista suomalaissotilaista, jotka kaukaa Pohjolasta tulivat puolustamaan bulgarialaisia turkkilaisvaltaa vastaan. Jotkut jopa ovat lukeneet venäläispappi Petrovin 1920-luvulla kirjoittamaa ”Valkoliljojen maa”-kirjaa, joka kertoo Suomen ihannemaasta. Joskus sitä on luettu Turkin ja Bulgarian kouluissakin.

Suomen liljat aluksi meitä ihmetyttivät, mutta se onkin käännösvirhe. Tarkoitus oli puhua valkolumpeista. Silti kirja ihmetyttää . Se on suomeksi käännetty bulgariankielestä vuonna 1978.

Olemme ihan alusta asti pitäneet kirjaa matkoistamme. Pirkko kirjoittaa päiväkirjaa ja Arvo tekee luetteloja tehdyistä matkoista, niiden ajankohdista ja mukanamme olleista matkakumppaneista.

Niinpä tiedämmekin tarkkaan matkojemme määrät, kohteet ja sen,

että olemme mukanamme Bulgariaan vieneet 74 eri henkilöä, joista useat monta eri kertaa. He ovat olleet oman perheemme jäseniä, ystäviämme ja ammattitovereita. Lisäksi olemme antaneet monia neuvoja ja ehdotuksia Bulgariaan lähteville ja olemmepa olleet oikein esitelmöimässä isommalle matkaan lähtevälle joukolle. Usein tavatessamme tuttuja turuilla ja toreilla meiltä kysytään, olemmeko nyt olleet Bulgariassa.

Monille ystävillemme Suomessa olemme istuttaneet halun matkustaa Bulgariaan yhä uudelleen ja omasta perheestämme Tapio-poika Kristiina-vaimoineen on jo aloittanut jälkiemme seuraamisen. He ovat olleet Bulgariassa kymmenkunta kertaa kanssamme ja kaksinkin pari kertaa.

Sandanskissa ja Rivieralla hotelleissa ja ympäristössä tekee työtään suuri joukko ihmisiä, joista on meille tullut ystäviä ja tuttuja. Heitä haluaisimme vielä nostaa esille ja heitä yhä uudelleen mielellämme tapaisimme. Uusia matkoja on mielessä edelleen, jos vain ikä ja terveys antavat myöden. Mutta nytkin jo olemassa olevat muistot rikastuttavat elämäämme ja olemme kiitollisia, kun tuli silloin aikoinaan lähdetyksi Bulgarian maahan, josta tuli meille melkein toinen kotimaa.

Ähtärissä elokuussa 2015.

Peltomäet Pirkko (85v) ja Arvo (83v)

Kuvat Lehessalon

Turun Bulgaria-seura juhli 16.1.

Olen ollut yli 20 vuotta Turun Bulgaria-seuran jäsenenä ja minulle oli luontevaa lähteä Espoosta tapaamaan tuttuja. En pettynyt tälläkään kertaa.

Turun Bulgaria-seuran Nuottijuhlissa oli 37 osallistujaa ja tunnelma oli hyvä. Musiikkiesityksestä vastasi jopa kolme artistia, kaksi heistä keskittyi vanhempaan musiikkiin, yksi modernimpaan. Nautimme hyvästä ruuasta ja järjestetystä arvonnasta.

Daniel Valtakari kertoi viimekesäisestä matkastaan Pomorieen, Bulgariaan. Hän ei ollut käynyt pitkään aikaan siellä ja kertoi myönteisistä kokemuksistaan. Itse olen käynyt Pomoriessa vuonna 1988. Nyt, internetin ihmeellisenä aikana, kävin tätä tekstiä laatiessani katsomassa Google Streetviewsta näkymiä katutasolta tuosta kaupungista. Katukuvat ovat kesäkuulta 2015. Niistä on havaittavissa, että kaupunki on muuttunut paljon 28 vuodessa, rakennuskanta on melko uutta. Kaupunki lienee vaurastunut turismilla.

Seuran naispuolinen jäsen kertoi kokemuksistaan talonomistajana Bulgariassa. Remontin tekeminen ei ole aina helppoa. Vaadittu työ olisi kestänyt useamman päivän, mutta hänen maksettuaan naapurin suosittelemille kahdelle romanimiehille työstä jo ennen töiden lopullista valmistumista, eivät miehet ilmaantuneetkaan tekemään työtään loppuun.

Kiitokset Turun seuralle hyvistä juhlista!

Ilkko Suvilehto

Pj. T. Salminen, Kunniapj. E. Laine

Daniel Valtakari

Bulgarian esihistoriaa

Esihistorialla tarkoitetaan sitä aikakautta jolta ei ole olemassa kirjoitettua tietoa. Tieteenä esihistoriaa tutkii arkeologia, joka käyttää esinetutkimusta sekä luonnontieteellisiä tutkimusmenetelmiä, kuten esim. radiohiili-, termoluminesenssi- ja puulustoajoitusta.

Esihistoria on jaettu kivikauteen, pronssikauteen ja rautakauteen. Näistä kivikausi on edelleen jaettu vanhempaan, keskiseen ja nuorempaan eli paleoliittiseen, mesoliittiseen sekä neoliittiseen kivikauteen.

Näitä seuraavat sitten pronssi ja rautakausi. Joissakin maissa tunnetaan myös kalkoliittinen eli kuparikausi - näin on asianlaita myös Bulgariassa.

Bulgariasta tunnetaan kiven ja luun työstämistä jo paleoliittiselta kivilaudelta, ajalta 4500 vs. - 10 000 vs.

Nämä esineet osoittavat taiteen, talouden ja sosiaalisen järjestäytymisen alkaneen.

Maguratan luolapiirroksset

Tältä ajalta ovat peräisin Temnata Dupkan ja Kozarnikan luolat. Ensinnä mainitusta tunnetaan varhaisin kiveen tehty kuvallinen esitys (50 000 vs.) ja jälkimmäisestä taas vanhin luuhun tehty esitys, joka ajoitetaan jopa 1. 1 milj. vuotta vanhaksi. Edellä mainituista luolista tunnetaan aseita ja koristeita. Luulöydöt osoittavat jääkautisen megafaunan metsästystä (mammutti, luolakarhu, jättiläishirvi)

Nuorempi eli neoliittinen kivikausi ajoittuu Bulgariassa 6200- 4900 eaa Aikaa leimaa rikkaasti kuvioitu keramiikka, ja aikakauden löytöpaikkoja ovat mm. Chavdar, Devetashka, Topolnitsa, Sapareva banika.

Kalkoliittinen eli kuparikausi on 4900- 3800 eaa. Kalkoliittisia kulttuureita ovat Marita ja Krivodolin kulttuurit.

Rikkaimpia esihistoriallisia löytöpaikkoja on Tell Karanovo. Siellä on kaivettu vuodesta 1946 lähtien, ja työ on jatkunut edelleen. **Karanovon kulttuuri** vallitsi noin 6000 eaa. alkaen Bulgariassa. Karanovon kulttuuri oli tyypillinen keramiikkaa valmistanut neoliittinen maatalous-kulttuuri, jossa ihmiset asuivat kylissä, viljelivät maata ja kasvattivat karjaa.

Täältä tunnetaan löytöjä lähes kaikilta esihistoriallisilta periodeilta. Karanovosta tunnetaan mm. zoomorfisia ja antropomorfisia figureita, keramiikka –alttareita ja muita rituaalisia artefakteja.

Karanovolainen figuuri

Karanovo on koko Kaakkois- Euroopan esihistoriallisen kronologian perusta. Pronssikaudella (3300- 1600 eaa.) Bulgariassa vallitsi Ezeron kulttuuri joka pitää sisällään kivi, luu ja pronssi aseita sekä koristeita. Tämä on Bulgariassa jo traakialaisen kulttuurin aikaa. Keramiikassa tapahtuu selvä muutos, joka osoittaa mahdollisesti uuden väestön saapumista alueelle.

Kaikki tämä osoittaa että nykyisin Bulgarian tunnetun maan alueella on ollut hyvin varhaista asutusta, kehittyneitä kulttuureita sekä huomattavia esinelöytöjä.

Susanna Lehtonen

SUOMI-BULGARIA-SEURA r.y.

PL 37, 00501 Helsinki

Puheenjohtaja Tapani Salonen, Lepolantie 34, 00660 Helsinki,

puh. (09) 754 1152, tai GSM 050 573 7717

Sihteeri Maija Boshkov, GSM 0400 445481,

e-mail: mboshkov@hotmail.com

TURUN BULGARIA-SEURA

Puheenjohtaja Taisto Salminen, Raadinkatu 1 B 56, 20750 Turku.

GSM 041-539 6659 e-mail: turunbgseura@gmail.com

Sihteeri Eija Liljestrand, GSM 041 544 6477, e-mail: eija.liljestrand@netti.fi

SUOMI-BULGARIA-SEURAN PORIN OSASTO

Puheenjohtaja Ali Poskiparta, Palomäentie 7, 29600 Noormarkku,

GSM 050 5573580, e-mail: ali.poskiparta@wm-plast.fi

Sihteeri Tuula Poskiparta, Palomäentie 7, 29600 Noormarkku,

GSM 040 722 0034, e-mail: tuula.poskiparta@topbee.fi

SUOMI-BULGARIA-SEURAN VALKEAKOSKEN OSASTO

Puheenjohtaja Erkki Rantanen Välikuja 3 C 37600 Valkeakoski , GSM 0405161260

Sihteeri Jouni Rantanen Otvakuja 4 37630 Valkeakoski

e-mail: jouni.rantanen@kylmaset.fi

SUOMI-BULGARIA-SEURAN KEMIN SEUDUN OSASTO

Puheenjohtaja Mauri Tuomivaara, Kauppakatu 13 A 24, 94100 Kemi

puh. (016) 254 678, GSM 040 529 8103, e-mail: juhani.vaara@pp.inet.fi

Sihteeri Aila Svanberg, Mahlasaarentie 5, 94400 Keminmaa

GSM 040 7298 774, e-mail: aila.svanberg@pp.inet.fi

SUOMI-BULGARIA-SEURAN NOKIAN OSASTO

Puheenjohtaja Mauri Könönen, Kirjavaisenkatu 13 G 96, 33560 Tampere

GSM 050 523 2050